

Openbaar

Zaaknummer: 28252

Informatienota voor de Gemeenteraad

Onderwerp: Onderzoek en vervolg regionaal arbeidsmarktbeleid

Kernboodschap

In oktober 2018 informeerden wij de raad over het proces om te komen tot een regionaal strategisch arbeidsmarktbeleid. De eerste stap, een regionaal onderzoek naar handelingsperspectieven op de thema's economie, re-integratie en onderwijs, is afgerond. Bij deze nota ontvangt u de definitieve rapportage. Over de hoofdlijnen van dit onderzoek heeft de agendacommissie van de MGR op 21 januari een bijeenkomst georganiseerd voor alle raadsleden uit de betrokken gemeenten. In deze nota schetsen wij hoe we aan dit onderzoek op de verschillende thema's een vervolg geven.

Eerdere besluiten

Datum	Korte omschrijving eerder genomen besluit (vermeld zo mogelijk het zaaknummer/documentnummer)

Toelichting

Aanleiding van deze arbeidsmarktanalyse

In 2014 hebben de gemeenten in de arbeidsmarktregio Rijk van Nijmegen het arbeidsmarktbeleid 'Werk is de uitkomst' vastgesteld. Dit beleid heeft vooral betrekking op de re-integratie van bijstandsgerechtigden en de vorming van het WerkBedrijf. De arbeidsmarkt heeft echter veel meer aspecten:

- a. Het gaat over de duurzame inzetbaarheid van de hele beroepsbevolking.
- b. Het gaat over de economische sectoren en de beschikbare banen op alle niveaus, nu en in de toekomst.
- c. Het gaat over onderwijs voor scholieren en studenten en voor de werkenden die zich willen omscholen naar kansrijke beroepen.
- d. Het arbeidsmarktbeleid is een optelsom van rijksbeleid, provinciaal beleid, regionaal beleid en gemeentelijk beleid. De arbeidsmarkt zelf houdt zich niet aan bestuurlijke grenzen, het is een open systeem waarin werknemers pendelen of verhuizen en bedrijven komen en gaan.

Voor een nieuw te maken arbeidsmarktbeleid willen we breder kijken en eerst een analyse maken van de arbeidsmarkt in het Rijk van Nijmegen. Onderzoeksbureau Panteia heeft een onderzoek gedaan en een rapport opgeleverd. Het bureau heeft conclusies en handelingsperspectieven opgesteld gebaseerd op data over onze arbeidsmarkt, interviews met sleutelfiguren en hun expertise over arbeidsmarkten door jarenlang onderzoek. Op initiatief van de agendacommissie van de Modulaire Gemeenschappelijke Regeling Rijk van Nijmegen (MGR) is over de hoofdlijnen van dit rapport 21 januari een bijeenkomst georganiseerd voor alle raadsleden uit de betrokken gemeenten.

Belangrijkste conclusies arbeidsmarkt Rijk van Nijmegen door Panteia

- a. De vraag op de arbeidsmarkt wordt bepaald door de economische structuur van de regio. Met economisch beleid kan gewerkt worden aan de bloei van de belangrijke sectoren en de veerkracht van de economie. Andersom is de arbeidsmarkt in deze hoogconjunctuur ook een belangrijke factor voor de economie: hoe meer gekwalificeerd arbeidsaanbod, hoe sneller de bedrijvigheid kan groeien. We spreken dan ook over de term Human Capital: personeel als onmisbare groeifactor.
- b. De dominante sectoren in de regio zijn Zorg (Health) en Onderwijs. Dit zijn verzorgende sectoren waarbij het aantal banen vrij robuust is omdat ze afhankelijk is van het rijksbeleid en daardoor minder conjunctuurgevoelig. Daarnaast wordt geïnvesteerd in diversificatie naar innovatieve en technologie-intensieve Healthbedrijven en Semiconductor (halfgeleiderindustrie). Verder stimuleren van andere sectoren met werkgelegenheidsperspectieven zou de economie veerkrachtiger kunnen maken voor de toekomst en het aantal banen voor inwoners kunnen vergroten, denk aan vrije tijd, logistiek en de energietransitie.
- c. Op de langere termijn kan de dominantie van zorg en onderwijs een voordeel zijn omdat het menselijk contact een groot deel van het werk uitmaakt. De effecten van robotisering en automatisering zullen daardoor gedempt worden.
- d. De economie groeit en de vacatures worden steeds moeilijker vervulbaar. Personele krapte vormt een belemmering voor de groei van de bedrijvigheid en de economie. Sectoren met krapte zijn:
 - techniek (MBO+ gevraagd)
 - zorg (vanaf niveau 3 en personeel met een multiculturele achtergrond)
 - onderwijs (techniek, ICT en basisonderwijs)
 - logistiek (chauffeurs en specialisten)
 - horeca
 - installatiebranche (nodig voor de energietransitie).
- e. Het gewenste entreeniveau lijkt zich op een breed front van de arbeidsmarkt naar MBO niveau 4, HBO en Universitair te bewegen. Nijmegen heeft die opleidingen in huis dus dat is gunstig.
- f. De bevolking groeit vooral omdat de studenten graag blijven hangen in onze regio na hun studie. Dit kan als er genoeg banen zijn en woningen. Het aanbod van een hoogopgeleide beroepsbevolking is een pluspunt voor de regio waar menig krimpgebied jaloers op is. Het is wel van belang dat de studenten worden opgeleid in de juiste richtingen. Dit geldt voor alle niveaus van het onderwijs.
- g. Ruim de helft van de Nijmegenaren werkt buiten de stad, veelal verder weg en minder in de omliggende gemeenten. Omgekeerd wordt 60% van de banen in Nijmegen bezet door mensen van buiten de stad, veelal uit de omliggende gemeenten. Middelbaar opgeleid arbeidsaanbod en mensen zonder startkwalificatie zijn aangewezen op de werkgelegenheid binnen de regio. Hoe hoger opgeleid hoe verder mensen reizen voor hun baan, voor hen is de bereikbaarheid essentieel.
- h. De economie groeit en de werkloosheid daalt, maar niet iedereen profiteert daarvan. De banen in de middenberoepen worden onzekerder en veel banen flexibiliseren. Dit vergroot de tweedeling in de samenleving.
- i. Bij de huidige groep bijstandsgerechtigden moet rekening gehouden worden met een flinke afstand tot betaalde arbeid. Re-integratie vereist dan intensieve dienstverlening in stapjes, met een mix van instrumenten (scholing, leerwerkplekken, jobcoaching, werkgeversdienstverlening, vervoer naar banen). In de huidige hoogconjunctuur moeten alle kansen op de arbeidsmarkt geplukt worden. Daalt de conjunctuur dan zijn er minder kansen en wordt de stap naar de arbeidsmarkt dus weer lastiger. Een deel van de groep bijstandsgerechtigden zal sowieso de stap naar de betaalde arbeid niet kunnen maken en aangewezen zijn op vrijwilligerswerk, beschut werk,

arbeidsmatige dagbesteding, mantelzorg en andere vormen van niet-loonvormend werk.

Vervolgstappen

De arbeidsmarktanalyse levert een aantal handelingsperspectieven op voor de regio. Ze vormen een uitgebreide menukaart voor de toekomst. Er lopen al vele initiatieven van de gemeenten, de provincie en bij het WerkBedrijf, UWV, ondernemers en onderwijs (zie de bijlage 2). De vraag is welke handelingsperspectieven de gemeente een extra impuls wil geven en welke partijen daarbij dan van belang zijn (zie hoofdstuk 7 voor uitgebreide toelichting op de handelingsperspectieven).

De handelingsperspectieven in het rapport zijn verdeeld in 3 thema's:

- A. Arbeidsmarkt en economie:
- B. Arbeidsmarkt en re-integratie
- C. Arbeidsmarkt en onderwijs

Hieronder staan kort de handelingsperspectieven benoemd en waar ze worden belegd voor nadere verkenning en vervolgstappen.

A. Arbeidsmarkt en economie

Highlights handelingsperspectieven arbeidsmarkt en economie

- Investeer als gemeente in lange termijn relaties met de werkgevers en hun netwerken zowel bestuurlijk als ambtelijk met bedrijfscontactfunctionarissen, accountmanagement en werkgeversdienstverlening.
- Faciliteer starters en groeiers en grote werkgevers op alle vlakken
- Kies naast het Health & High-Tech profiel nog een aantal kernsectoren die van belang kunnen zijn voor de regio bijvoorbeeld vrijetijdseconomie (toerisme), logistiek en energietransitie.
- Inventariseer of je de kernsectoren wil ondersteunen bij hun Human Capital agenda om in de personele vraag te voorzien en de trek in de schoorsteen te bewerkstelligen (doorstroom van personeel waardoor plekken vrijkomen voor uitkeringsgerechtigden). Bij een Human Capital agenda horen ook scholingsmodules voor omscholing van bijvoorbeeld het zittende personeel en zij-instromers.

Verkenning vervolgstappen arbeidsmarkt en economie

Arbeidsmarkt en economie stimuleren vindt op verschillende geografische niveaus plaats:

1. Het versterken van de clusters Energy, Health & HighTech is één van de programma's in het Bestuursakkoord (met bijbehorende Investeringsagenda) van het Stedelijk Netwerk Arnhem Nijmegen. Investeren in een Human Capital agenda voor deze speerpuntsectoren is een belangrijk onderwerp binnen dit programma. Het ontwikkelen van aanpakken en acties wordt op het schaalniveau van de regio Arnhem-Nijmegen opgepakt in een portefeuillehouders overleg Economie Arnhem-Nijmegen.
2. Wij stellen in 2019 een economische visie op. Wij betrekken daarbij de handelingsperspectieven uit het onderzoek, o.a. een Human Capital agenda. We zoeken daarbij afstemming met de andere gemeenten in het rijk van Nijmegen.
3. In het rijk van Nijmegen is een portefeuillehoudersoverleg Toerisme & Recreatie. Er wordt overwogen om daar Economie aan toe te voegen om de verschillende economische visies uit te wisselen, de samenwerking met ondernemersnetwerken af te stemmen en het portefeuillehoudersoverleg Economie Arnhem-Nijmegen voor te bereiden.

B. Arbeidsmarkt en re-integratie

Highlights handelingsperspectieven arbeidsmarkt en re-integratie

- Zet er vaart achter: nu is de economie gunstig, investeer intensief in uitkeringsgerechtigden met de juiste mix aan instrumenten.
- Traceer extra werkgelegenheid bij bedrijven om baanmogelijkheden te scheppen.
- Voorkom nieuwe instroom in de bijstand vanuit WW, scholen (voortijdig schoolverlaters) en krimpberoepen (Van-Werk-naar-Werk voor kwetsbare werkenden door omscholing).
- Faciliteer andere participatievormen zoals vrijwilligerswerk, mantelzorg, beschut werk en arbeidsmatige dagbesteding voor de groep zonder kansen op regulier werk.
- Maak werken lonend, ook part-time werk omdat het een mooie stap is op de participatieladder

Vervolgstappen arbeidsmarkt en re-integratie

Specifiek voor de nieuwe dienstverleningsovereenkomst (DVO) met het WerkBedrijf wordt een regionale nota Arbeidsmarkt en Re-integratie gemaakt. Dit is noodzakelijk als kaderstelling voor de kerntaak van het WerkBedrijf namelijk bemiddeling van bijstandsgerechtigden. Daarbij horen alle genoemde investeringen in kandidaten en werkgevers. Deze regionale nota wordt voor de zomer van 2019 aangeboden aan alle betrokken raden.

Uit het Panteia rapport blijkt echter dat we breder in actie kunnen komen:

1. Investeren in het voorkomen van instroom in de bijstand.
2. De participatie vergroten van inwoners waarvoor de stap naar betaalde arbeid (nog) te groot is.
3. Het faciliteren van een Leven-Lang-Leren voor kwetsbare werkenden.
4. Het lonend maken van (part-time) werk (hierbij is het rijksbeleid erg bepalend).

Dit zijn taken die niet alleen landen bij het WerkBedrijf maar ook bij de afdelingen Inkomen, UWV, onderwijsinstellingen, zorginstellingen, ondernemers enz. Regionaal ontmoeten de wethouders Werk & Inkomen elkaar op een portefeuillehoudersoverleg Werk & Inkomen om ook deze handelingsperspectieven te onderzoeken en op te nemen in de nota Arbeidsmarkt en Re-integratie.

C. Arbeidsmarkt en onderwijs

Highlights handelingsperspectieven arbeidsmarkt en onderwijs

- Faciliteer een Leven Lang Leren voor duurzame inzetbaarheid van de inwoners (van krimpberoep naar kansberoep, niet pas starten als het crisis is)
- Trek-in-de-schoorsteen: vervul vacatures door het omscholen van bestaand personeel, waardoor er kansen ontstaan voor nieuwe instroom o.a. uitkeringsgerechtigden.
- Faciliteer samenwerking tussen onderwijs en bedrijfsleven en bindt studenten aan de regio
- Leidt zoveel mogelijk studenten naar de relevante sectoren en kansberoepen (studiekeuze)
- Versterk het curriculum van VMBO, MBO en HBO passend bij de economische regiostructuur
- Zorg voor voldoende docenten in basisonderwijs, techniek en ICT
- IT-competenties inbouwen in elk curriculum: is voor elke student nuttig

Vervolgstappen arbeidsmarkt en onderwijs

Hoewel de handelingsperspectieven logisch zijn moet hier wel vermeld worden dat er slechts beperkte capaciteit is bij de gemeenten op dit thema, er is geen werkorganisatie

zoals het WerkBedrijf, en onze invloed op het onderwijscurriculum is beperkt. Prioriteiten stellen is hier dus van belang.

1. Een start wordt gemaakt door met het ROC/AOC Nijmegen in overleg te gaan omdat de MBO-ers vooral aangewezen zijn op werk in de regio en de vraag naar MBO3 en 4 en MBO + groot is. Centraal staat de vraag waar de gemeente het ROC/AOC kan ondersteunen zodat studenten soepel uitstromen naar de werkgevers in de regio?
2. In de contacten met de andere onderwijsinstellingen zoals primair- en voortgezet Onderwijs, HAN en Radboud vormen de handelingsperspectieven een gespreksleidraad om tot gezamenlijke acties te komen op het gebied van slimme studiekeuze en binden van studenten aan de regio.

Deze zaken worden besproken op het regionale portefeuillehouders overleg Onderwijs.

Verbinding tussen de drie thema's

Onderwijs (opleidingen en scholing) vormt de verbindende schakel tussen de thema's economie en re-integratie. Met scholing kan een werkgever zijn personele krapte oplossen, met scholing kunnen we bijstandsgerechtigden geschikt maken voor een baan, met scholing kunnen we kwetsbare werkenden ondersteunen om Van-Werk-Naar-Werk te komen, met scholing kunnen inwoners investeren in hun inzetbaarheid. Om de verbinding tussen de thema's te behouden zoeken de wethouders met deze thema's in hun portefeuille periodiek onderling afstemming. Het rapport vormt een leidraad voor verdere vervolgstappen per thema.

Geheimhouding:

Niet van toepassing.